

Baranyi Ferenc

Bátor Báthori

A kérés eredetileg az volt, hogy Báthori Csaba legújabb verseskötetéről *recenziót* írjak. Azzal hárítottam el, hogy recenziót már régóta nem írok. Fiatalabb éveimben próbálkoztam vele, de be kellett látnom, hogy nem vagyok alkalmas arra, hogy pályatársaim munkáit ítészi szigorral és szenvtelenséggel megítéljem, hiszen magam is lírikus volnék, azaz olyan ember, akinek érzelmek, indulatok vezetik elsősorban a tollát, még akkor is, amikor higgadtan, okosan szeretne érvelni.

Amúgy eljárt a magamfajták fölött az idő, mert verset manapság nem divat érzelemből, indulatból írni. Inkább „ésszel, eltökélten, a modern vagy még inkább a posztmodern irányzatok parancsuralmi receptjei szerint. Önfeledtség? Elragadtatás? Csöndes rejtelmek vagy hideglelések? Ugyan! Kit érdekelnek ma már ezek az idejétmúlt, szívet körüludvaroló vagy fenyegető érzések?” Ezt Csoóri Sanyi írta jó három évtizeddel ezelőtt, de többé-kevésbé ma is osztható ez a nézet. /Talán furcsállják néhányan, hogy tőle idézek, hiszen köztudott, hogy csak ritkán pendültünk egy húron. Ám amikor lehetett, szívesen tettem./ Nem állítom, hogy a mai, a többnyire „ésszel írt” versek egytől-egyig blöffök, szemfényvesztések vagy kitervelt merényletek az olvasó ellen. Számos figyelemre méltó alkotás is akad köztük. Csak hát én nem tartok rájuk igényt. Valamelyik – egyébként értelmiségi – ismerősöm mondta a világirodalom egyik alapművéről: tudom, hogy nagy mű, sőt remekmű, de nem nekem írták.

Nos, már én sem fárasztom magam olyan vers olvasásával, amit nem nekem írtak. Olyanra viszont egyre jobban vágyom, ami kitartóvá, védekezésre képessé edzi a lelkemet. Vagy igyekszik ébren tartani az igazságérzetemet, karbantartani az érzelmeimet, esetleg legtisztább szándékaim cinkostársául szegődni. Ám azzal is beérem, ha egyszerűen csak gyönyörködtetni kíván.

Báthori Csabának és élete párjának, Balla Zsófiának versei mindezt elvégzik bennem. Zsófi már akkor kedvelt költőim közé tartozott, amikor még nem is ismertük egymást személyesen. Már a hetvenes években megszerettem őt, hiszen erdélyi rokonaim rendre elküldték nekem

fiatalkori köteteit. Csabáról csak annyit tudtam, hogy költő és Balla Zsófia férje. Aztán az időközben jobb létre szenderült Tekintet című folyóiratban kezdtem felfigyelni a verseire. Később műfordításaira, esszéire is. Egyre kíváncsibb lettem rá.

Ma már barátaim mind a ketten. Dedikált könyveket kapok tőlük. Megkaptam Csaba legutóbb, idei megjelenésű verseskötetét is, amelyről recenziót rendelt /volna/ tőlem Farkas Laci. *A hosszú táv* – ez a címe. A fülszöveg szerint „a költő a szonett bűvköréből, úgy tűnik, visszatért az első pillantásra is változatos, gazdag formák világához". Ellenőrizhetem az állítást, mert három korábbi verseskötetét is megkaptam Csabának. Közülük a *Melankólia* című – amely 2017-ben jelent meg – csaknem teljes egészében egy hatalmas szonett-füzér. A szonett a szakmai felkészültség próbaköve, aki – mint tudjuk – képes szonettet írni, az jogosult szabadversek elkövetésére is. Csak az bonthatja a formát, akinek van mit bontania. Csaba megteheti, mert nem volt rest elsajátítani a költői mesterség megtanulható részét is.

*

Ha recenziót írnék, összevethetném az előzőekkel ezt a verseskönyvet. Ám én mindig is úgy voltam ezzel, mint Karinthy Cini Donizetti operáival. Amikor tévés időmben az egyik zenei műsoromban faggattam őt, mint közismert operabarátot, elmesélte, hogy nemrég jött meg Itáliából, ahol megtekintette Donizetti Don Pasquale című operáját valamelyik dalszínházban. Az előadás kezdetéig a műsorfüzetet lapozgatta, amelyben egy zeneesztéta arról értekezett, hogy a Don Pasquale mennyiben előrelépés az előző Donizetti-operákhoz képest. Cini szerint ez legyen a kritikusok magánügye. A mester több mint hetven operája közül mintegy nyolc-tíz „maradt lábon" a világ dalszínházaiban. A közönség, ha bármelyiket kapja ezek közül a pénzéért, önfeledten élvezi, és egyáltalán nem érdekli, hogy az adott opusz előre- vagy hátralépés az előzőekhez képest.

Nos, engem sem foglalkoztat, hogy Báthori Csaba legújabb verseskötete továbblépés-e vagy sem. Én csak azt tudom, hogy például a tizenkét éve megjelent *Jel a semmiről* című kötetében is vannak versek, amelyek egyszerűen csak tetszenek és olyanok is, amelyek felkavarnak, megrendítenek, belém avatkoznak, módosítanak rajtam. Épp úgy, mint az idén kiadott *A hosszú táv* címűben. Annyit azért elárulok, hogy az utóbbiban alaposan eltolódik az arány az olyan versek javára, amelyek nem csupán hozzám, hanem belőlem beszélnek. Az *Álmok séta* közben címűt például akár én is írhattam volna, annyira enyém, amit mond. Csaba nem csak Báthori, de

bátor is: Karinthyra hallgatva van mersze mindenkinek elmondani azt, amit egyébként senkinek se mondana el. Nem „sikk" manapság.

Kácsor Zsolt nemrég egy cikkében „kellőképpen el nem ismert" költőnek nevezte őt. Mint ilyen, nincs egyedül. Szegény Gyimesi Laci panaszolta néhány évvel ezelőtt: „Divat ma az egy-egy táborra feleskü-dött ítészek körében a szomszédvárak teljesítményének teljes negligálá-sa, sőt, ami rosszabb: ma már halvány törekvést sem látok arra, hogy leg-alább elolvassák /elolvassuk?/ azt, ami nem a saját zászló alatt születik." Ilyen lett az irodalmi világ, részben ennek „áldozata" Csaba is. Akkor lett ilyen a világ, amikor egy ígéretes nemzedék legjobbjai magasabb osztályba kezdtek lépni, ám a felparcellázott irodalmi életben általános figyelemre már nem számíthattak, csupán részlegesre.

A költő Báthori Csabáról szóltam, mert elsősorban költő nekem ő. Immár a legjelesebbek közül való.

Tessék ezt terjeszteni. Minél szélesebb körben.

Báthori Csaba: A hosszú táv

Napkút Kiadó, 2020.